

הפרק על הנביא מוחמד

סיכום מס' 6 – ההתגלות הראשונה ו"תקופת מכה" כולל

מסע הלילה והעלייה לשמיים של הנביא מוחמד¹

ההתגלות הראשונה

עד גיל 40 מוחמד הוא למעשה עובד אלילים ואיננו שונה ממרבית תושבי מכה. בגיל זה חל אצלו השינוי הגדול והוא מקבל את ההתגלות הראשונה והופך מוסלמי. המספר 40 הוא מספר טיפולוגי כלומר מספר נוסחתי בעל משמעות מיוחדת וסמלית. גם ביהדות – 40 ימים ולילות שהם משה רבנו על הר סיני, 40 שנה הלכו בני ישראל במדבר, ובנצרות – 40 ימים ניסה השטן לגרום לישו לחטוא וללכת כנגד האל ללא הצלחה. בד"כ המספר 40 מסמל תקופה חשובה.

ההתגלות מתרחשת בחודש התשיעי בשנה – חודש רמדאן בלילה ה-27 שלו המכונה **"לילת אל-קדר"** – ליל הגזרה או ליל הגורל ומהווה מועד קדוש באסלאם שבו גוזר האל את גורלות בני האדם. מוחמד שחש שאיננו מסופק בחייו הרוחניים, בניגוד למצבו הטוב מבחינה חומרית, הלך להתבודד **בהר האור** – המשקיף על העיר מכה מכיוון מזרח, ומצוי מרחק של מספר ק"מ ממנה. בהר עצמו הוא נכנס **למערת חירא**, התבודד והרהר בגורלו.

לפתע, הוא רואה מולו את **המלאך גבריאל** (ג'בריל – בערבית) והלה דורש ממנו לדקלם מספר פסוקים הכתובים על פיסת בד אותה החזיק המלאך. מוחמד בתחילה לא עשה זאת בשל מצב של חשש גדול, פחד מהמחויבות הכבדה, או שלא ידע לקרוא. בסופו של דבר הצמיד המלאך את הבד לגופו והמלים יצאו מפיו – היו אלו הפסוקים הראשונים של סורה 96 – סורת טיפת הדם הקרוש.

בתחילה מוחמד נרתע מאוד מכל האירוע, חשש כי השתגע כי לא קיבל עוד התגלויות מיד לאחר ההתגלות הראשונה, ויתכן כי אף ניסה להתאבד. אשתו **ח'דיג'ה** ובן דודה החניף, **ורקה בן נופל**, שכנעו אותו שהכל כשורה ושהוא אכן נביא האל. אשתו ח'דיג'ה אף הייתה האישה הראשונה שהתאסלמה. לכאורה זהו גילוי חולשה מצד מוחמד, ומצד שני, מסורת המעלה על נס את ח'דיג'ה ואת ורקה. לא מפתיע שהמקור לידיעה הוא קרוב משפחה שלה בשם, **ערוה בן אל-זביר**, שהיה מעוניין גם לחזק את הדימוי של הפלג בקריש אליו השתייך

¹ תולדות האסלאם ומדינות המזרח התיכון בעת החדשה בעריכת פרופ' ליאת קוזמא, רכס 2018, עמודים 24-28.

ובהמשך גם לטעון לזכותו בשלטון כח'ליף כפי שניסה אחיו – **עבדאללה בן אל-זביר** בשלב מאוחר יותר. המקור למידע שהוא מוסר בהקשר זה הוא – עאישה, אשתו של הנביא שהייתה רק בת 3 כאשר ח'דיג'ה מתה. לפיכך לא ברור אם הסיפור הזה על חדיג'ה אכן נכון. אביו, **אל-זביר**, היה בן דוד של חדיג'ה, וגם הוא נאבק על השלטון בשלב מאוחר יותר.

בשלב מאוחר יותר החל מוחמד להטיף לאנשי מכה. הוא היה מקבל באמצעות גבריאלי עוד ועוד פסוקי ופרקי קוראן והיה מקריא אותם לאנשי מכה. בסך הכל קיבל מוחמד 90 פרקים (מתוך 114) בתקופה זאת והם מכונים ה"סורות (הפרקים) המכאיות". מדובר על 12 שנים של קבלת התגלויות ושל הטפה – משנת 610 ועד שנת 622. אחד האירועים החשובים בתקופה זאת הוא "**מסע הלילה והעלייה לשמיים**" של מוחמד, הנרמז בפרק 17 של הקוראן ומופיע בהרחבה בסירה של מוחמד ובחדית'ים רבים:

הפסוק בסורה 17 פסוק 1: "**ישתבח שמו של המסיע את עבדו בלילה מן המסגד הקדוש אל המסגד הקיצון**". הפסוק כללי ולא ברור. ישנן פרשנויות רבות בנוגע לו ובמיוחד למסגד הקיצון – מסגד אל-אקצא. בסירה של מוחמד מדובר על מסע לילי מופלא שערך מוחמד על גבי ה**בוראק** – בהמה מופלאה (ראש אישה, גוף סוס, כנפי נשר, זנב טווס, אבנים טובות משבצות את גופה). זה היה לאחר שהמלאך גבריאלי העיר את מוחמד בביתו וביקש ממנו לצאת החוצה. בירושלים הוא נוחת ליד מסגד אל-אקצא (היסטורית – לא היה קיים אז), קושר את הבוראק בכותל המערבי בטבעת הנביאים, הולך **לאבן השתייה** (לפי היהדות: המקום ממנו נשתת העולם, סולם יעקב, מקום עקידת יצחק, קודש הקודשים של בית המקדש) עולה על הסלע (המוסלמים טוענים שניתן לזהות על הסלע את טביעת הרגל של הנביא) וממנו על גבי סולם מיוחד עולה לשמיים. שם הוא מתפלל בראש אלפי נביאים, נפגש, לא פנים אל פנים עם האל ומנהל איתו מו"מ, לפי המלצת משה רבנו, על מספר התפילות שעל המוסלמים להתפלל כל יום. מ-50 תפילות יורדים ל-5 תפילות. לאחר חוזר לירושלים, ומשם למכה והכל באותו לילה. רבים מאנשי מכה לא האמינו בסיפור של מוחמד והיו אפילו מוסלמים שחזרו בהם מהאסלאם. **אבו בכר**, מראשוני המתאסלמים וסוחר עשיר ממכה, שהכיר את ירושלים ביקש תיאור של העיר ומיד לאחר מכן הצהיר על אמונתו במה שמוחמד סיפר ולכן נקרא מאז "אל-צדיק" - המאמין. האם היה או לא היה? לסונים זה חשוב כדי להאדיר את אבו בכר כח'ליף הראשון. השיעים לא מקבלים סיפור זה.

סיכום זה נערך בידי המורה גיל חנן מבה"ס הריאלי העברי בחיפה.